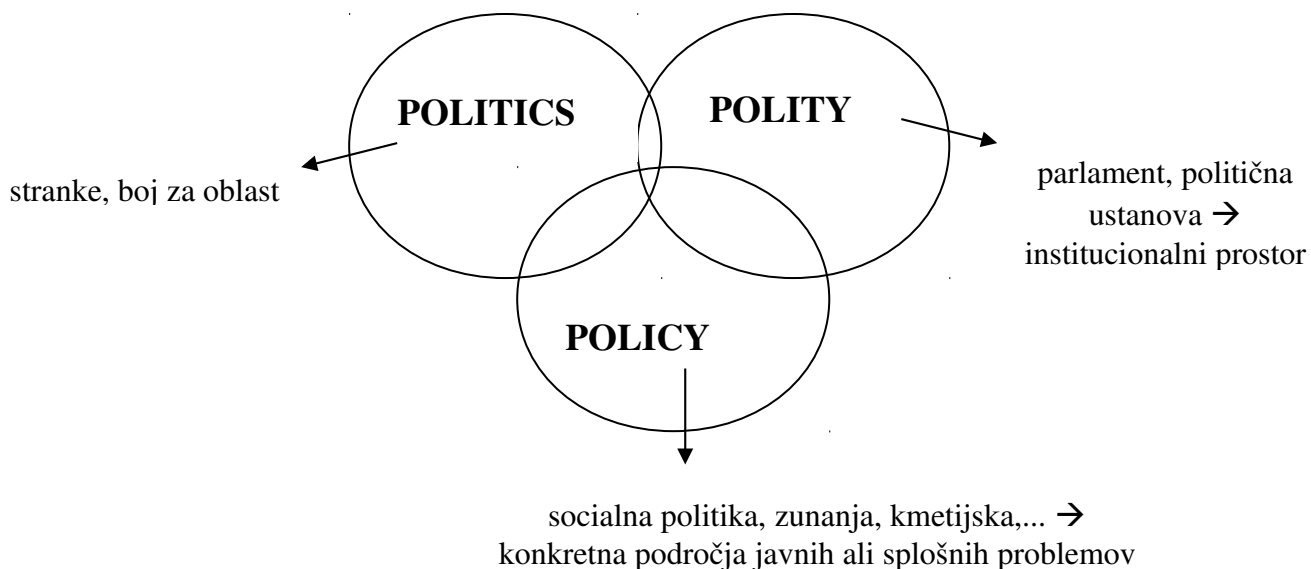


# UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

## Politika



### Proces političnega odločanja – POLICY PROCES

- 1) oblikovanje dnevnega reda
- 2) oblikovanje alternativnih rešitev
- 3) legalizacija / uzakonitev
- 4) implementacija / izvajanje
- 5) evalvacija / vrednotenje

**POLICY  
PROCES**



**POLICY  
CIKLUS**

TERMINACIJA in ponovni premislek → POLICY CIKLUS (v primeru, da takratna politika ni učinkovita)

- 1) lahko je združeno z oblikovanjem alternativnih virov
- 2) začnejo se pojavljati razni predlogi
- 3) najboljši način se uzakoni

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

- 4) ko je uzakonjen se začne reševanje problema
- 5) ko se problem nekaj časa odpravlja se oceni, če je zakon učinkovit oz. ali se problem pričakovano rešuje → negativni evalvacijski rezultati privedejo do policy ciklusa (ponovni premislek)

Enota analize: konkreten javni problem → kako se rešuje nek problem in znotraj tega kako določeni akterji delujejo

Javne politike se oblikujejo v političnih ustanovah – področje polity.

### Definicija:

Javna politika (public policy) je dolga vrsta bolj ali manj povezanih izbir vključno z odločitvami ne delovati, ki jih sprejemajo vladna telesa in uradniki. (Dunn)

Dunn: vedno gre za izbiro ali se bodo določenega problema lotili in če se ga bodo – na kakšen način

Kaj vlada dela, zakaj in kakšne učinke dosega? Poseganje države v družbo.

Javna politika je tudi to, da se nekaj ne zgodi (odločevalci se odločijo nekaj ne narediti; npr. džamija se ne bo gradila).

Ključno vlogo pri vladnih politikah imajo vladna telesa (politični odločevalci) in uradniki (na določenih ravneh izvajajo javno politiko – pravica do odločanja).

### Javnopolitični instrumenti / mehanizmi

- sankcije pri policy analizi
- država ima edina možnost fizične prisile

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

- država sprejme zavezujoča pravila za državljane (ljudi na določenem teritorialnem območju)
  
- 6) politika usmerjena na določene ciljne skupine (Romi, družinska politika, politika o študentih,...)
- 7) javne politike glede na področje (socialne, zdravstvena,...)
- 8) SKUPNA EVROPSKA (javna politika, ki velja za vse države članice EU)  
KMETIJSKA POLITIKA (sektor)
- 9) lokalna politika ((i) občinska politika; (ii) pokrajinska politika)
- 10) nacionalna politika
- 11) Evropska unija: edini nadnacionalni politični sistem
- 12) Javne politike se razlikujejo tudi po tem, kaj predpisujejo in kako želijo vplivat na ljudi.

### Tipi politik glede na volilno načelo

- (i) **zapoved, prepoved:** prometni red, delovno pravo, obrtno pravo
- (ii) **spodbuda:** davčne olajšave za avtomobile s katalizatorjem, subvencije (nižja cena) neosvinčenega bencina
- (iii) **ponudba:** socialna pomoč, pomoč beguncem
- (iv) **prepričevanje / pojasnjevanje:** prometna politika, zdravstvena politika, preventiva
- (v) **zglede, vzor:** učne delavnice, seminarji (org. ministrstva); ustanavljanje javnih podjetij po novih modelih org.
- (vi) **distributivna:** prispevki (države) za občinsko ali regionalno infrastrukturo
- (vii) **redistributivna:** socialna pomoč, državna šola

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

policy problem = nezaželjeno družbeno stanje

družbeni problem = razkorak med obstoječim in zaželenim

javni problem zadeva široko skupino ljudi v družbi; kdo se ukvarja s problemom (dokler se politični akterji ne vključijo v določen problem, to ni javnopolitični problem!)

policy analiza = razmerje med policy procesom in stroko

- aplikativna družboslovna disciplina, ki uporablja multiple raziskovalne metode in argumente ter transformira policy – relevantne informacije, ki bi lahko koristile političnim prizadevanjem za reševanje policy problemov
- policy analitik mora delovati za blaginjo, njegove analize morajo spoštovati etična načela, ne smejo biti vrednotno nevtralne – imajo vrednotne predpostavke
- proces politične odločitve: v realnosti ni idealnih modelov

### **Policy analiza:**

- (i) *akademska*: opisno pojasnjevalna – znanje o policy procesu
- (ii) *uporabna*: svetovalna, znanje o policy procesu

## Modeli za policy analizo

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

- ✓ gre za abstrakcije, da lahko lažje nekaj razumemo (poenostavimo)
- ✓ nekateri modeli so med seboj kompatibilni, nekateri se izključujejo
- ✓ vsak model je vezan na določene okoliščine

### 1. PROCESUALNI MODEL

- ✓ javnopolitične procese lahko razlagamo kozi faze policy procesa (oblikovanje dnevnega reda, iskanje alternativnih rešitev, legalizacija, implementacija, evalvacija → gre za časovno in vsebinsko zaporedje; v realnosti se po navadi 1 in 2 faza združi)
- ✓ ta model je najpogosteje uporaben

### 2. INSTITUCIONALNI MODEL

- ✓ ne opisuje institucij
- ✓ zanima nas vpliv institucionalnih rešitev na javno politiko
- ✓ poskušamo raziskovat, kako institucije vplivajo na javno politiko  
→ zanimajo nas učinki

### 3. ELITISTIČNI MODEL

- ✓ izoblikoval se je v ZDA
- ✓ elita oblikuje javne politike, uradniki pa jih izvajajo na množico
- ✓ je hierarhičen model (v obratno smer ne gre → celo nasprotujejo vsakemu poskusu, ki bi deloval obratno)

## UVOD V ANALIZO POLITIK

**Fink – Hafner, D.**

- ✓ Zakaj v ZDA? Veliko ljudi, a zelo malo bogatih, vendar so ti tako bogati, da lahko s pomočjo denarja oblikujejo politiko (npr. »podpri kongresnika z denarjem in naredil boš nekaj dobrega za državo«)

### 4. INTERESNO SKUPINSKI MODEL

- ✓ okoliščine: morajo biti močne interesne skupine
- ✓ oblikovan v ZDA: obstaja spopad/konflikt med interesnimi skupinami o tem, kaj bi morali uzakoniti
- ✓ država je v tem modelu šibka – uzakoni rezultat konflikta med interesnimi skupinami
- ✓ rezultat konflikta med interesnimi skupinami je javna politika in ravnovesje se premakne k tisti interesni skupini, kateri bližje je rezultat

### 5. SISTEMSKI MODEL

- ✓ kadar nas zanima podpora, pritiski, izzivi in rezultati odločanja – kako različne značilnosti kulture vplivajo na odločanje
- ✓ učinki na okolje
- ✓ ne zanima nas politični sistem, ampak družbeno okolje

### 6. INKREMENTALIZEM

- ✓ politike spreminjamo postopoma
- ✓ isto politiko skozi čas povečujemo
- ✓ politika se lahko postopoma spreminja tudi v obratno smer (glej: stolpci!)

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

- nasprotje inkrementalizma: inovacije, saj se določena stvar spremeni v trenutku

### 7. RACIONALNI MODEL

- ✓ racionalna politika = dosega maksimalno državno korist s čim manjšimi stroški
- ✓ potrebujejo se informacije o vseh elementih
- ✓ razvila se je tehnika stroškov in učinkovitosti (čim manj stroškov in čim večja učinkovitost)
- ✓ prosojnice!

### 8. TEORIJA IGER

- ✓ načrtovanje in igranje določenih igralcev v procesu oblikovanja javnih politik
- ✓ kakšna naj bo strategija
- ✓ oblikovanje optimalne rešitve
- ✓ matrika alternativnih izbir vrednot – blefiranje kot strategija (kalkulacija – kaj bo storil nasprotnik)
- ✓ vrednote akterjev predhodno vplivajo na obnašanje akterjev (nasprotnikov)
- ✓ prosojnice!
- ✓ analitično orodje (vojne, mednarodni odnosi, diplomacija,...) za konfliktne situacije

Katri modeli se med seboj izključujejo?

Izključujeta se elitistični model in model interesnih skupin, ker sta si nasprotna.

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

Drugi modeli med seboj niso tekmovalni, uporabni so posamično ali v kombinaciji.

### Javnopolitični igralci

- ✓ so vsi subjekti, ki se vključujejo v izvajanje javnih politik
- ✓ ločimo: (i) politični: vlada (ministrstva), politiki  
(ii) civilno-družbeni: interesne skupine  
(iii) birokratski: uradniki
- ✓ posameznik je lahko predsednik vlade (v ZDA lahko tudi predsednik države, pri nas pa ne, ker nima takšnih pooblastil); izven politike pa je posamezni igralec lahko nekdo, ki gladovno stavka z medijsko podporo zaradi določenega javnopolitičnega problema

### Javnopolitična omrežja

- ✓ javnopolitični igralci vstopajo v skupine, ki se ukvarjajo z določeno tematiko → omrežja
- ✓ omrežja so vzorci razmerij med državnimi in nedržavnimi igralci pri oblikovanju javne politike
- ✓ v vsakem omrežju so državni igralci
- ✓ civilna družba je lahko relativno močna – vmes je veliko omrežij, kjer je moč igralcev različna
- ✓ igralci na javnopolitičnih področjih nočejo imeti razgovora s civilno družbo ali pa pošljejo v določeno podjetje vladnega predstavnika, da deluje tako, kot je trenutna politika



## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

- ✓ najprej kot koncept, zadnje čase pa kot teorija, ki pomaga razumeti vladanje brez vlade (v procesu globalizacije)
- ✓ odločanje na nacionalni ravni
- ✓ v modelih javnopolitičnih omrežij ne najdemo vloge političnih strank (po navadi ne nastopajo); razen v italijanskem modelu PALANTELA, kjer imamo akterje države in političnih strank (nanje vplivajo interesne skupine)
  
- ✓ koncepti:
  1. STATIZEM
    - ni civilne družbe
    - izvira iz Francije
  
  2. JAVNOPOLITIČNE SKUPNOSTI
    - javne politike se oblikujejo v zaprtih krogih znotraj uradnikov in interesnih skupin, znotraj nekega področja
  
  3. NEOKORPORATIVIZEM
    - državni igralci na določenem javnopolitičnem področju prepoznajo ožji segment interesnih skupin kot svoje partnerje
    - ideja: država v kriznih razmerah dobi podporo interesnih skupin, da ni protestov
  
  4. KLIENTERIZEM
    - razmerja med državnimi in nedržavnimi (interesnimi skupinami) igralci, ki si izmenjujejo javne dobrine (veliko nelegalnosti, korupcije → nacionalna raven)

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

### 5. ŽELEZNI TRIKOTNIK

- izoblikoval se je v ZDA (uradniki – interesne skupine – pristojno delovno telo → glede na nek sektor)

### 6. TEMATSKO OMREŽJE

- aktivirajo se različni igralci (kdo pač ima interes)
- ni zaprtih krogov
- nič ni vnaprej definirano
- nestabilna omrežja

## Izvajanje javnih politik

### DRŽAVA

- Kakšno vlogo ima država v primerjavi z nedržavnimi igralci? Javna politika je direktno vezana na državo. Javne politike so v bistvu vpletanje države v družbo.
- država ima različne elemente fizične prisile (smrtna kazen, policija lahko uporabi solzivec,...)
- gre za razmerje **javnega in zasebnega**: Kako država znižuje družbeno neenakost? Od bogatejših pobira davke in jih prerazdeli tistim, ki nimajo dovolj denarja za preživetje (subvencije).
- **moč države**: država ima velik vpliv pa vendar se v globalnem kontekstu njena moč zmanjšuje (mednarodne korporacije, nevladne organizacije); v določene stvari pa se država ne sme vpletati, primer splav – osebna intimna odločitev vsakega posameznika

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

### Implementacija javnih politik

Pojem:

- prevajanje javne politike v prakso, v realno družbeno življenje
- veriga javnopolitičnih odločitev
- niz aktivnosti, s katerimi se izvaja javna politika

Kdo izvaja javne politike? Državni igralci: zakonodajna, izvršilna in sodna veja oblasti → v moderni demokraciji se te veje oblasti med seboj nadzorujejo

- izvršilna oblast: ministrstva in javna uprava
- sodna oblast: sodišča skrbijo za implementacijo z zakoni (ustavno sodišče je izjema – gleda namreč, če je nek zakon v skladu z ustavo)

### Subjekti implementacije:

- državni igralci: - izvršilna oblast (uradniki in politiki)  
- street-level bureaucracy (stroka)
- nedržavni igralci (država lahko pooblasti neko organizacijo, ki v njenem imenu izvaja javno politiko)
- kombinacije (v procesu kombinira različne nosilce implementacije: državni igralci, zasebna sfera in lokalna skupnost) → lokalna oblast ima tudi svojo politiko, na primer cepljenje deklic proti raku na materničnem vratu; vsaka občina se je odločila zase

### Dva pristopa k implementaciji:

- (i) od zgoraj navzdol
- (ii) od spodaj navzgor

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

(i) od zgoraj navzdol

Kakšna je javna politika, kje je bila izvedena in kako se je prenašala v vsakdanje življenje?

Kritika: **pristop je neživljenjski**

*Pogoji za uspešno implementacijo:*

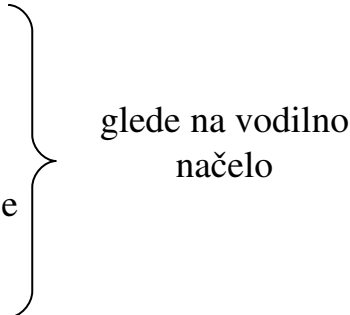
- odsotnost negativnih zunanjih dejavnikov
- zagotoviti dovolj časa za izvedbo
- zagotoviti dovolj virov in pravo kombinacijo le-teh
- javna politika mora temeljiti na veljavni teoriji vzroka in posledice
- odnos med vzrokom in posledico naj bi bil neposreden in z malo vmesnih vezi
- minimalno število odnosov odvisnosti
- razumevanje in soglasje glede ciljev
- jasno določene naloge, v natančnem zaporedju
- učinkovita koordinacija in komunikacija

\* idealna implementacija bi lahko potekala po teh pogojih, vendar takšne idealne implementacije ni, ker moramo upoštevati učinke okolja

(ii) od spodaj navzgor

- v realnosti je bolj prisoten pristop od spodaj navzgor
- ljudje in organizacije so **hkrati** (razlika od pristopa od zgoraj navzdol) točke nekaterih javnih politik

## Javnopolitični mehanizmi

- država prenese finančna sredstva določenim ciljnim skupinam
- gre za sredstva, ki jih uporabljajo javnopolitični odločevalci, da bi razreševali družbene probleme
- gre za dobrine določenih prebivalcev (npr. samo državljani)
- kakšni so mehanizmi: prosojnice!
  - \* zapoved, prepoved
  - \* spodbuda
  - \* ponudba
  - \* prepričevanje/pojasnjevanje
  - \* zgled, vzor

glede na vodilno načelo
- tipologije javnopolitičnih mehanizmov: (a) korenček
  - (b) palica
  - (c) informacije »pridige«
- implementacije ni brez javnopolitičnih mehanizmov
- kombinacija mehanizmov: maksimiranje učinkov
- največ mehanizmov je finančnih: davki, subvencije, posojila,... (npr. študentski boni za prehrano, državno šolstvo, zavarovanje po starših, otroški dodatki,...)
- javnopolitični repertoarji: gre za nabor javnopolitičnih instrumentov, ki se uporabljajo v določeni skupnosti (tudi Evropska unija ima določen repertoar → regulativni princip)

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

- okolščine: enak mehanizem je lahko v različnih okolščinah različno učinkovit

### Posebnosti izvajanja skupnih evropskih politik

- gre za dve stopnji implementacije: (a) *formalna* – na nacionalni ravni se sprejme zakonodaja, ki vplete evropsko politiko  
(b) *praktična* – prevajanje policy ciljev v prakso (acquis: evropska zakonodaja)
- nedržavni igralci lahko neposredno vstopajo v politiko Evropske unije (komisija) → mnogonivojska vladavina (članice; politika Evropske unije; nedržavni igralci – interesne skupine, ki se med seboj združujejo, lobiji, ki pritiskajo na spreminjanje)
- izbor javnopolitičnih mehanizmov: skupna evropska politika / nacionalna politika
- neenaka uspešnost izvajanja skupne evropske politike: trije svetovi (skandinavski skupina; svet Grčija, Portugalska, Francija in Luksemburg – veliki zaostanki; svet 3 – domača politika je zelo pomembna)
- potrebno je nekaj izvajati, doseči zastavljene cilje, vendar je vsaki državi prepuščeno, kako bo dosegla cilje)

### **Oblikovanje dnevnega reda in vloga policy analitikov**

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

### Kaj je oblikovanje dnevnega reda?

- proces, v katerem se zahteve različnih družbenih skupin prevajajo v tematike, ki tekmujejo za resno pozornost javnih uradnikov/politikov
- proces selekcije problemov
- krucialna faza v policy procesu

### Tipi dnevnih redov:

- interesne skupine artikulirajo probleme iz družbe v javno sfero, saj se čim večji del družbe mora zavedati, da problem obstaja
- cilj je, da problem pride na uradni dnevni red (vladni/institucionalni dnevni red) → potrebna odločitev politikov
- sistemski dnevni red se nahaja med državo in družbo (vpliv medijev) → v tem prostoru delujejo številne interesne skupine

### Hofferbert:

- raznolikost družb = različni problemi na dnevnih redih
- zgodovinski in geografski pogoji
- socio-ekonomska sestava (problem zahodnih držav je staranje prebivalstva)
- množično politično obnašanje (npr. interesne skupine, ki potiskajo probleme v javnost)
- vladne ustanove
- obnašanje elite

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

→ zadnjo besedo imajo vedno politiki

*Politične ravni:* \* subnacionalna

\* nacionalna

\* nadnacionalna (a) regionalna (npr. Evropska unija); (b) svetovna

### **Kdo postavlja dnevni red?**

- interesne skupine
- množični mediji
- politične elite (politične stranke)
- varuh človekovih pravic
- sodišča (Ustavno sodišče)
- raziskovalci (npr. policy analitiki, javnomnenjske raziskave)
- policija in njihova poročila
- državni strokovnjaki, ki opozarjajo politike na določene probleme

→ neka tematika mora priti na uradni dnevni red, drugače nima smisla

### **Kakšna je vloga policy analitika?**

- policy analitiki znajo anticipirati (napovedovati) problem
- njihova naloga je opozarjanje na probleme



## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

### Katere tematike imajo možnost, da pridejo na vladni dnevni red?

- ideološki politični filter (tisti problemi, ki se tičejo tudi politikov)
- tematikam, ki dajejo pod vprašaj legitimnost, je pot do vladnega dnevnega reda še dodatno ovirana
- hitro se zvrstijo na vladnem dnevnem redu tematike, ki nimajo odpora: npr. naravne katastrofe – hitre intervencije (primer Posočje); primer rodnosti
- odvisno je tudi od velikosti problema: če problem zajema manj ljudi, jih vlada lažje ignorira (npr. izbrisani, brezdomci, homoseksualci,...)
- lažje nek problem pride na vladni dnevni red, če ima podporo raznih strokovnjakov, korporacij, organizacij (interesna skupina mora imeti lastna finančna sredstva, da lažje deluje); povezovanje s političnimi strankami oz. posameznimi politiki; demonstracije,...

### Downsov cikel pozornosti:

- določene tematike se na dnevnem redu pojavijo vsake toliko časa – se v intervalih ponavljajo
- začetno obdobje (problematika obstaja); nato se s pomočjo medijev tematika razširi (tega vlada ne more ignorirati); zaradi drugih aktualnejših tematik, začne ta tematika pojenjat in počasi zamre (problem še obstaja, vendar se z njim nič ne dogaja) → če se spet zgodi nek medijski bum, se tematika zopet prebudi, državljani že imajo znanje o njej in potem ima ta tematika prednost pred drugimi na dnevnem redu, ker je bila že nekdaj obravnavana
- hkrati imamo več tematik, ki so v istem časovnem obdobju v različnih fazah Downsovega ciklusa

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

### Zvrst, model dnevnega reda:

- ✓ v demokratičnih državah interesne skupine dajejo pobudo za nek problem  
→ *model zunanje pobude, pluralistični pristop*
- ✓ v avtoritarnih sistemih pa tudi v demokratičnih se pojavlja *model mobilizacije javnosti, elitistični pristop* (npr. kadilski zakon → država da na dnevni red nek problem in ga prikazuje civilni družbi kot nujen)
- ✓ *model notranje pobude, državno centrični pristop* (na dnevni red prihajajo tematike znotraj skupine – strokovnjaki in nekatere ostanejo celo tajne)
- ✓ *kombinirani model, kombiniran pristop*

### Vprašanje množičnih medijev:

- ✓ elitistični pristop: država preko medijev prepričuje družbo
- ✓ problem, ki ga civilna družba hoče spraviti na vladni dnevni red – mediji jih lahko podprejo, kar povzroči dodaten pritisk na odločevalce
- ✓ MEDIOKRACIJA: nek problem mediji izberejo, ga objavijo in prikažejo civilni družbi in ob enem pritiskajo na politične odločevalce

### Globalizacija / globalni dnevni red:

- ✓ predsedovanje Evropski uniji (takrat bo lahko tudi Slovenija oblikovala dnevni red za celotno Evropsko unijo → izjemen položaj)
- ✓ dnevne rede na ravni Evropske unije oblikuje Evropska komisija, ki vedno bolj postaja samostojen iniciator

## UVOD V ANALIZO POLITIK

**Fink – Hafner, D.**

- ✓ interesne skupine lahko preko držav članic tudi oblikujejo dnevni red ali pa gredo direktno na raven Evropske unije (povezovanje z Evropsko komisijo; npr. ženski lobiji – večja enakopravnost spolov)
- ✓ posamezne države
- ✓ korporacije
- ✓ mednarodne organizacije (OZN,...)
- ✓ v kontekstu globalizacije se spreminja država in z njo tudi civilna družba

### **Oblikovanje in izbor alternativnih rešitev**

1. prepletanje faz oblikovanja dnevnega reda in alternativnih rešitev
2. določnice procesov političnega odločanja o alternativnih rešitvah:
  - \* izhodiščne javnopolitične vrednote in stopnja ideološke obremenjenosti javnopolitičnih tematik
  - \* prevladujoč javnopolitični slog in
  - \* standardni nabor javnopolitičnih instrumentov
  - \* učenje od drugih
3. vloga policy analitikov:
  - \* racionalno zasnovane analize
  - \* analize za upravljanje v sili
4. med stroko in politiko

### **Javnopolitične analitične enote »THINK TANKS«**

## UVOD V ANALIZO POLITIK

### Fink – Hafner, D.

- analitične enote dajejo širino koncepta in razumevanja
- so strokovne organizacije, v katerih so zaposleni strokovnjaki, ki dajejo relevantne podatke naročniku
- skupnost zaposlenih strokovnjakov, ki delujejo v nekem okolju z nalogo, da učinkovito dosega in proizvajajo relevantne informacije za državne ali nedejavne javnopolitične igralce, ki sodelujejo v javnopolitičnih procesih
- tega ne delajo samoiniciativno, ampak jim raziskavo naročijo in to raziskovanje potem tudi plačajo

- vidik zgodovinskega razvoja:

\* do 50. let analitične enote niso imele temeljev znanosti → to svetovanje je bilo namenjeno legitimaciji oblasti (ni bilo objektivno, niso upoštevali vrednot, ampak so služili oblasti)

\* po tem obdobju znanstveni temelji; vrednote se začnejo upoštevati, analitične enote postanejo objektivne in praviloma ne služijo oblasti

- število poimenovanj – organizacije si dajejo različna imena: \* organizacije za analizo politik (Weiss, 1992), \* think-tanks (možganski centri), \* analitične enote, oddelki, službe,...

- ravni PAE: nacionalna raven (tako v državnem okolju kot v civilnodružbenem)

\* državne PAE: v okviru državnega zbora so strokovnjaki, ki politikom dajejo informacije o nekem javnopolitičnem problemu; v okviru ministrstev so to službe za svetovanje; delajo v okviru in za državo

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

\* civilnodružbene PAE: neodvisne, država jim ne pripisuje nalog, ponudijo se na trgu; za državo lahko naredijo neko raziskavo, vendar po tem z njo nimajo nič več → svetovalna telesa, raziskovalni centri, univerze, možganski centri, posamezniki,...

(i) *svetovalna telesa*: primat imajo strokovnjaki (npr. odvetniška zbornica), svetovanje pomeni dobro vsebinsko poznavanje problema, po navadi samo strokovnjaki z določenega področja

(ii) *raziskovalni centri*: so bolj akademski, prav tako pa gledajo širše, zaposlenih je veliko strokovnjakov z različnih področij

(iii) *univerze*: čisto akademske

(iv) *posameznik*: tega je v praksi zelo malo

V Sloveniji si civilnodružbene PAE naslednje: Fakulteta za družbene vede – znotraj nje Inštitut za družbene vede, znotraj tega pa okoli 20 različnih centrov (npr. Center za politološke raziskave, Center za kritično politologijo,...) → pokrivajo različna področja; na Pedagoški fakulteti pa imajo pedagoški inštitut, ki pa je bliže državnih PAE

- Analitične enote lahko delujejo tako za državne kot nedržavne igralce. Za nedržavne igralce je problem ta, da so študije zelo drage (npr. specifične raziskave Petrol, Krka, Lek → vprašanje problema - ali je to javnopolitični problem in ali gre za policy analizo?)
- Kombinacija think-tanks in raziskovalnega centra je Mirovni inštitut
- Ključne lastnosti: specializacija za javnopolitično področje, dlje časa kot funkcionirajo, bolj so zanesljive, večji ugled, boljše raziskave, zaupanje naročnikov raziskav,...

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

- \* stalnost
  - \* specializiranost in javnopolitična orientiranost
  - \* vsebinske razsežnosti in razumljivost
  - \* metodološka razsežnost: kakšne metode in tehnike se bodo uporabljale
  - \* komuniciranje z naročnikom – seznanitev z rezultati
- paradržavne raziskovalne enote: analize v javnem interesu
- vedno več PAE se ustanavlja na nadnacionalni ravni: naročniki so mednarodne organizacije

### Dileme v delovanju javnopolitičnih analitičnih enot

Analitične enote kot:

- (a) ozko strokovno usmerjena organizacija, ki zgolj podaja znanstveno podprte informacije javnopolitičnemu igralcu
- (b) aktiven javnopolitičen igralec

- osredotočenost na posamezne faze javnopolitičnega procesa
- različnost strokovnih vlog zaposlenih
- analitično delo je lahko izrazitega tipa: alternativne rešitve, evalvacija,...
- naročnika lahko zanima konkretna faza policy procesa

**Think-tanks:** obstaja dvojna interpretacija tega kar sploh so

- (1) splošna definicija: je sinonim za javnopolitična analitično enoto
- (2) v ameriškem okolju: ni več isto kot javnopolitična analitična enota – misli se na točno določen tip enote:

## UVOD V ANALIZO POLITIK

**Fink – Hafner, D.**

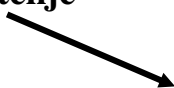
- \* delujejo po tržnem principu (nedržavni)
- \* za to opravljajo interesno pogojene analize (ne objektivno; v analizo uveljavljajo svoje interese ali interese naročnika)

***IZPITNO VPRAŠANJE: Navedite nekaj lastnosti think-tanks enot in primer v Sloveniji (1. navedi lastnosti na splošno – kot JPAE; 2. navedi lastnosti specifičnega think-tanksa)***

### **Vrednotenje javnih politik**

\* procesni model:

- opredelitev problema
- oblikovanje dnevnega reda
- napovedovanje
- oblikovanje javne politike
- priporočilo
- sprejemanje javne politike
- spremljanje
- izvajanje javne politike
- **vrednotenje**



Ali se je problem res pravilno reševal? Ali smo izbrali res najboljšo alternativno rešitev, ali je bil zakon pravilno sprejet,...?

Redko kdaj se zgodi, da vrednotenje pokaže katastrofo – problem se še bolj poglobi → usodna odločitev kako naprej!

## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

(1) REDEFINIRANJE PROBLEMA in ISKANNJE NOVIH ALTERNATIV

(2) ODLOČITEV, DA SE OD PROBLEMA ODMAKNEJO – TERMINACIJA (opustitev javnega problema) → Kaj lahko to pomeni? Zaprtje določenih državnih institucij, brezposelnost ljudi – to se v realnosti skoraj ne zgodi

(3) VMESNA POT: določene stvari se morajo popraviti INKREMENTALNE SPREMEMBE – ne gre za policy ciklus, ampak samo npr. spremembo v izvajanju,...

Vrednotenje – poskus opredelitve:

- (i) DYE: Četudi je neki javni problem,...
- (ii) WEISS: Vrednotenje je sistematično ocenjevanje,...

- z evalvacijo vrednotimo fazo izvajanja programa (formativna evalvacija) – sprotne korekcije

- vrednotenje učinkov programa

- vrednotenje zaposlenih

Kaj vrednotiti?

→ EX / POST: po izvajanju programa

→ EX ANTE: vrednotenje alternativnih rešitev

Poemen ustrezne metodologije:

- študija prej, potem
- analiza stroškov, koristi
- družboslovni intervjuji



## UVOD V ANALIZO POLITIK

Fink – Hafner, D.

- primerjalne študije
- sodbe izvedencev
- ankete
- družboslovni eksperimenti

### **Globalizacija / demokratizacija in vloga javnopolitičnega analitika**

- globalna narava javnopolitičnih problemov
- globalizacija: vse širša, čedalje globlja in hitrejša vzajemna povezanost držav in družb (Shaw, Held, McGrew)

→ nov globalni red: razpršenost odločanja, javne politike v institucionalni praznini

→ dvom v stroko: deliberativna PA

→ globalizacija: eden izmed ciklusov povezovanja sveta

→ sedanji proces je najhitrejši, najbolj obsegajoč – hiter razvoj znanosti, potovanja, informacije se v trenutku prenašajo na drug del sveta

→ Hajer: institucionalna praznina (to ne pomeni, da javne politike ne presegajo nacionalnih držav)

→ globalna civilna družba: mobilizacija javnosti in pritiski na izvajanje (npr. Heider v Nemčiji: zaščiten jazbec – hoteli so graditi nek objekt na območju, kjer prebiva ta jazbec in zato, ker so okoljevarstveniki bili skupina pritiska, jim evropska zakonodaja ni dovolila graditi na tem ozemlju → na državni ravni je

## UVOD V ANALIZO POLITIK

**Fink – Hafner, D.**

bila odločitev za gradnjo sprejeta, nadnacionalna raven pa te gradnje ni dovolila zaradi zaščitene vrste jazbeca)

→ pojavlja se vedno več centrov odločanja in pojavlja se vedno več akterjev

→ soodločanje nacionalne države, nadnacionalne ravni in mednarodnih organizacij - stroka nima več zaupanja (različne vrste stroke); policy analiza bi morala biti angažirana v javnem prostoru; deliberativna politična analiza – razpravljanje za in proti

→ vedno je potrebno pregledat tudi globalni vidik – približevanje deliberativne policy analize

→ najodmevnejši globalni problemi: AIDS, ozonska luknja, revščina, ptičja gripa - ti problemi se razširjajo po vsem svetu in nimajo meja

→ policy analitik: blaginja, demokracija, spoštovanje človekovih pravic in svoboščin – v globalnem kontekstu!